

Környezetvédelmi Főigazgatóság

1973-ban azért jött létre az Európai Bizottság Környezetvédelmi Főigazgatósága, hogy a jelen és a jövő nemzedékek számára megóvja, megőrizze és jobbá tegye Európa természeti környezetét.

A főigazgatóság a természetes élőhelyek megóvása, a tiszta levegő és víz védelme, illetve a hulladék megfelelő ártalmatlanítása érdekében szakpolitikákra és jogszabályokra tesz javaslatot, ismeretterjesztő tevékenységet folytat a vegyi anyagok toxicitásával kapcsolatban, az európai vállalkozásokat pedig segíti a fenntarthatóbb gazdaságra való áttérésben.

A főigazgatóság azt is biztosítja, hogy a tagállamok helyesen alkalmazzák az uniós környezetvédelmi jogszabályokat. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a főigazgatóság segítséget nyújt a tagállamoknak a jogszabályok betartásával kapcsolatban, és kivizsgálja az uniós polgárok és civil szervezetek által benyújtott panaszokat.

A Bizottság jogi lépéseket is kezdeményezhet, ha felmerül az uniós környezetvédelmi jogszabályok megsértésének a gyanúja.

A főigazgatóság emellett környezetvédelmi ügyekben nemzetközi tárgyalásokon – többek között az ENSZ biológiai sokféleségről szóló egyezményével kapcsolatban – képviseli az Európai Uniót.

A főigazgatóság a nemzetközi fórumokon olyan nemzetközi szakpolitikák elfogadását próbálja elérni, amelyek véget vetnek a biológiai sokféleség folyamatos csökkenésének, mérséklik a keletkező hulladék mennyiségét, illetve a levegő és a víz szennyezését, valamint megerősítik a földi élet hátterét biztosító ökoszisztéma-szolgáltatásokat.

A négy leghangsúlyosabb terület

A 2002 és 2012 közötti uniós környezetvédelmi szakpolitikához az alapvető kereteket a hatodik közösségi környezetvédelmi cselekvési program jelöli ki. A cselekvési program határozza meg a főbb szakpolitikai területeket és az azok megvalósításához szükséges lépéseket. A négy, prioritást élvező terület a következő: természeti erőforrások és hulladékkezelés, környezet és egészség, természet és biológiai sokféleség, valamint éghajlatváltozás.

A hatodik környezetvédelmi cselekvési program ugyanakkor az EU fenntartható fejlődési stratégiájának (2001) a környezetvédelemre vonatkozó alkotóeleme. A fenntartható fejlődési stratégiának megfelelően a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi szakpolitikák lehetővé teszik a jelen nemzedékek számára a szükségleteik olyan módon történő kielégítését, hogy az a jövő nemzedékek hasonló lehetőségeit ne csorbítsa.

Természeti erőforrások és hulladékkezelés

A természeti erőforrások, úgymint a fémek, az ásványok, az erdők, a föld, az élelmiszer, a levegő és a víz mindenképpen nélkülözhetetlenek. Azonban azzal, hogy a világ népességszáma lassanként eléri a hétmilliárdot, a természeti környezetre egyre nagyobb nyomás nehezedik. A nem fenntartható fogyasztási és a termelési szokások kimerítik azokat az erőforrásokat, amelyeken az életünk alapul.

Becslések szerint 2050-re a nyersanyag-kitermelés a mostani kitermelés ötvenzesére nő. Ökoszisztémáink több mint 60 %-át már ma is túlzott mértékben aknázzuk ki, ami veszélyezteti például a halállományokat, illetve az erdők azon képességét, hogy a levegő és a víz minőségét szabályozzák. Az üzenet világos: egy erőforrás-hatékonyabb társadalom felé kell elmozdulnunk – amely a környezetet nem károsító módon növekszik, és amely fenntartható.

Az EU-nak van olyan stratégiája, amely a növekvő gazdaságban a természeti erőforrások használata okozta károk mérséklésére irányul. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy kevesebb erőforrás felhasználásával jön létre több érték, az erőforrásokat pedig – ahol csak lehetséges – a környezet szempontjából kedvezőbb megoldásokkal helyettesítik.

Az erőforrásigény mérséklésével, a termékek újrafelhasználásával és újrahasznosításával jelentős mértékben hozzájárulunk a környezeti károk mérsékléséhez és az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának a csökkenéséhez. Az alumínium újrahasznosítása a kitermeléshez képest például 95 %-os energiamegtakarítást jelent.

A vállalkozások sokat nyerhetnek – ha termékeik előállításához kevesebb erőforrást használnak fel, azzal előállítási költségeik csökkennek. Ezáltal kevesebb hulladék is képződik, illetve kevesebb energia fogy, ilyen módon csökken az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása, ami pedig segítséget jelent az éghajlatváltozás elleni küzdelemben.

Környezet és egészség

A közösségi környezetvédelmi szakpolitika az évek során jelentős mértékben hozzájárult az Európa által a közegészség-védelem terén elért eredményekhez. A Környezetvédelmi Főigazgatóság az erőfeszítéseket levegőn, vizünk és élelmiszerláncunk vegyi anyagoktól és más veszélyes szennyező anyagoktól való tisztán tartására összpontosítja.

Vegyi anyagokkal vagyunk körbevéve, arról azonban vajmi keveset tudunk, hogy ezek hogyan hatnak az emberi egészségre és a környezetre. A REACH-rendeletnek köszönhetően, amely alapjaiban alakította át az EU vegyi anyagokra vonatkozó kockázatkezelési rendszerét, ez változóban van. A REACH (Registration, Evaluation and Authorisation of CHemicals), azaz a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról szóló rendelet a fogyasztók, az ipar és a környezet magas fokú védelmét biztosítja azáltal, hogy az ipart arra kötelezi, igazolja a vegyi anyagok biztonságosságát, és nyújtson tájékoztatást azok tulajdonságairól, hatásairól és a biztonságos kezelési eljárásokról. A REACH-rendelet továbbá a legveszélyesebb anyagok fokozatos helyettesítésére is felszólít.

A levegőminőség a polgárok egészsége szempontjából szintén elengedhetetlen tényező, és a Környezetvédelmi Főigazgatóság az emberi egészségnek és a környezetnek a levegőszennyezéssel szemben történő védelme érdekében 2020-ig elérendő, ambíciózus célokat fogalmazott meg. Ezek a korai elhalálozás, a megbetegedések és a kórházi betegfelvételek számának csökkenése, továbbá

A hulladékhierarchia

Az uniós hulladékkezelési jogszabályok célja a hulladék csökkentése, illetve az újrafelhasználás vagy újrahasznosítás által a hulladék felhasználásának előmozdítása.

A jogszabályok olyan hulladékkezelési hierarchiát javasolnak, amely az újrafelhasználást pártolja, és amelyben a megsemmisítést csupán akkor alkalmazzák, ha semmilyen más lehetőség nem kínálkozik. A jogszabályok kiterjednek a háztartási és építési hulladéokra, a régi gépjárművekre, az elektromos és elektronikus berendezések hulladékaira, valamint a csomagolóanyagokra.

a munkaerő jobb termelékenysége révén olyan kedvező hatásokat fejtenek ki az egészséggel kapcsolatban, amelyek elvileg évente legalább 42 milliárd eurónak felelnek meg.

A folyókban, tavakban és tengerekben fellelhető szennyeződésnek számos forrása lehet, a vízkészletek javítása azonban a szennyeződés megakadályozásánál többet jelent. Jelentheti a vízi utak természetes állapotának helyreállítását annak érdekében, hogy a halak a folyók teljes hosszában szabadon mozoghassanak, illetve az új infrastruktúrák építésénél az ökoszisztémákat érintő változások minimalizálását. Az egészséges vízkészlet azt is jelenti, hogy az ökoszisztémák zavartalanul működhetnek, és hogy a madarak és az állatok hozzájuthatnak a szükséges táplálékhoz és élőhelyhez. Az egészséges tengeri környezet szintén elengedhetetlen. A tenger szennyeződése gyakran szárazföldi eredetű, de származhat hajókról vagy a levegőből is.

A víz a folyókon, a tavakon és a talajon keresztül visszakérül a tengerbe, így a tenger, a levegő és a szárazföld között állandó körforgásban van. Ez azt jelenti, hogy a vízzel kapcsolatos problémákról mindenképpen átfogó képet kell kapni. Ezt Európa legfontosabb vízügyi jogszabálya – a vízügyi keretirányelv – azáltal valósítja meg, hogy a folyómedencék összehangolt fenntartását írja elő, még akkor is, ha különböző tagállamokról van szó. A jogszabály célja az, hogy 2015-ig az EU egész területén a jó vízminőséget biztosítsa. Egy másik uniós jogszabály a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv, amely az édesvizekkel és tengerekkel való gazdálkodás összehangolt megközelítését biztosítja. Az irányelv szerint 2020-ra el kell érni, hogy a tengervizek jó minőségűek legyenek.

Természet és biológiai sokféleség

A biológiai sokféleség a Földön található élet változatosságát jelenti annak minden formájában. Számos olyan dolog, amelynek létét mindennapjaink során természetesnek vesszük – étel, ital, az otthonaink felépítésére használt anyagok és a betegségeink elleni gyógyszerek – a biológiai sokféleségtől függ. A természet élelmiszerekkel és alapanyagokkal lát el bennünket, szabályozza az általunk belélegzett levegő és a vizeink minőségét, lehetővé teszi, hogy a talaj termékeny maradjon, de még egy egyszerű erdei sétához is nélkülözhetetlen. Azonban Európában eddig nem tapasztalt mértékben csökken a biológiai sokféleség, mivel fejlődési modelljeinket egyre kevésbé lehet fenntartani.

A természet és a biológiai sokféleség védelmére irányuló uniós szakpolitika két fő jogszabályon, a madárvédelmi (1979), valamint az élőhelyvédelmi (1992) irányelven alapul. Egyik fő célja a Natura 2000 néven ismert védett területek európai ökológiai hálózatának a felügyelete, a másik pedig a biológiai sokféleség megőrzése azáltal, hogy a természetvédelmi követelmények más uniós szakpolitikákban (mezőgazdaság, halászat, vidékfejlesztés és közlekedés) is helyet kapnak.

A természet és a biológiai sokféleség hatékony védelme érdekében nemzetközi lépésre van szükség. Ezért a Környezetvédelmi Főigazgatóság támogatja és előmozdítja az olyan globális kezdeményezéseket, mint amilyen a biológiai sokféleségről szóló egyezmény, illetve a biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó kormányközi tudományos-szakpolitikai platform (IPBES) létrehozását.

A Környezetvédelmi Főigazgatóság számokban

- A Környezetvédelmi Főigazgatóság az Európai Bizottságot, az Európai Unió végrehajtó szervét alkotó mintegy 40 főigazgatóság és szolgálat egyike. A Bizottságot a biztosok kollégiuma vezeti, ahová mind a 27 tagállam egy biztosot delegál. A környezetvédelemért felelős biztos Janez Potočnik, a főigazgatóságot pedig Karl Falkenberg főigazgató vezeti.
- A Környezetvédelmi Főigazgatóság 1973-ban az Ipari Főigazgatóság egyik osztályán dolgozó öt fős csoporttal indult. A főigazgatóságon ma már több mint ötszázan dolgoznak, ami tükrözi az európai polgárok körében növekvő környezettudatosságot, valamint annak megértését, hogy a természet és a környezet nem szorítható ember alkotta határok közé, hanem a felmerülő problémákra regionálisan összehangolt megoldásokat kell keresni.
- A főigazgatóságnak jelenleg az a feladata, hogy a több mint 200 hatályos európai környezetvédelmi jogszabályt felügyelje.

A Natura 2000 hálózat

Európai sikertörténet

A védett területek Natura 2000 elnevezésű európai hálózata az Európai Unió területének mintegy 18 %-át foglalja el – aminek következtében ez a világ legnagyobb védett területe: 800,000 km²-en elterülő több mint 25 000 szárazföldi élőhely, valamint 100 000 km²-nyi tengeri környezet tartozik hozzá.

A cél a nemzeti vagy politikai határookra való tekintet nélkül a sebezhető európai fajok és élőhelytípusok védelme és fenntartása. A Natura 2000 területek nem szigorú értelemben vett természetvédelmi területek, hanem olyan helyek, ahol az ember és az élővilág harmóniában tud egymással együtt élni. A hálózat keretében számos tevékenységre van lehetőség, ideértve a mezőgazdaságot, az erdészetet, az idegenforgalmat, a rekreációt, valamint a fenntartható fejlődést.

Éghajlatváltozás

Az emberek által a légkörbe bocsátott szennyezés szerte a világon erőteljes mértékben hat az éghajlati viszonyokra. Ahogyan a Nap energiája felmelegíti a Földet, a bolygónk ebből a hőből valamennyit visszasugároz az űrbe. Azonban bizonyos légköri gázok úgy viselkednek, mint az üveg az üvegházban: átengedik a Nap energiáját, viszont a hő távozását megakadályozzák. Az ipari forradalom óta a szén-dioxid légköri koncentrációja közel 37 %-kal nőtt, és továbbra is folyamatosan emelkedik. Emiatt az egész bolygón növekszik a hőmérséklet.

A fák felveszik a légkörből a szén-dioxidot, így segítenek az éghajlat szabályozásában, és a világ erdői hatalmas mennyiségű szénraktározóknak. Amikor kivágják az erdőket, a fák által tárolt szén is a légkörbe kerül, ami fokozza az üvegházhatást. Mindezek tetejében a kivágott erdő a továbbiakban nem képes szén-dioxidot kivonni a légkörből.

Az éghajlatváltozás és a biológiai sokféleség egymással szorosan összefügg – minél jobban változik az éghajlat, annál erőteljesebb a biológiai sokféleségre tett hatás, annál inkább csökken a biológiai sokféleség, annál nehezebb lesz majd az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodni és a folyamatot korlátok közé szorítani.

A Bizottság azt tapasztalta, hogy az éghajlat kérdése egyre sürgetőbbé válik, ezért 2010-ben létrehozott egy erre a területre szakosodott főigazgatóságot. Az Éghajlatpolitikai Főigazgatóság most szakpolitikákra tesz javaslatot, és nemzetközi tárgyalásokon képviseli az EU-t, míg a Környezetvédelmi Főigazgatóság azt biztosítja, hogy az érintett környezetvédelmi (a talajjal, az erdőkkel és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos) szempontok beépüljenek az éghajlatpolitikába.

Akkor... mennyibe is kerül?

A Bizottság általános költségvetése, amelyet a Tanács és a Parlament minden év decemberében jóváhagy, a 2009. évre 134 milliárd euró volt, amelynek 10–15 %-át fordítják a környezettel összefüggő kiadásokra. A Környezetvédelmi Főigazgatóságnak *alig több mint* 400 millió euró jut (a többi kiadás keretét a regionális alapok, a mezőgazdaság stb. biztosítja). Egyes nemzetközi környezetvédelmi tevékenységeket más főigazgatóságok költségvetéséből fedeznek.

A LIFE+ a környezetvédelemmel foglalkozó legfőbb európai pénzügyi eszköz. A 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó teljes költségvetése eléri a 2143 millió eurót. A LIFE 1992 óta az EU egész területén mintegy 3115 projekt társfinanszírozását biztosította.

Linkek

Janez Potočnik környezetvédelmi biztos munkáját, legújabb elképzeléseit és céljait, valamint a legfrissebb híreket a következő portálon lehet figyelemmel kísérni:

http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/potocnik/index_en.htm

A Környezetvédelmi Főigazgatóság honlapja

A Környezetvédelmi Főigazgatóság szakpolitikájával és munkájával kapcsolatos több mint 2000 oldalnyi információ és 2500 dokumentum itt található:

<http://ec.europa.eu/environment>

Kiadványok

A Környezetvédelmi Főigazgatóság évente közel 40 új kiadványt jelentet meg. A kiadványok teljes listája megtekinthető a kiadványok online katalógusában:

<http://ec.europa.eu/environment/pubs/home.htm>

Hírlevél

Az Environment for Europeans (Környezet az európaiaknak) negyedévenként megjelenő magazin, amely uniós környezetvédelmi kérdéseket tárgyal, és a Környezetvédelmi Főigazgatóság jelenteti meg. A magazin ingyenes, és angol, bolgár, cseh, észt, francia, görög, lengyel, litván, német, olasz, portugál, román, valamint spanyol nyelven hozzáférhető. Feliratkozás és további információ a következő internetes oldalon:

<http://ec.europa.eu/environment/news/efe/index.htm>

A Natura 2000 a Környezetvédelmi Főigazgatóság természetvel foglalkozó hírlevele. Angol, francia, német, olasz és spanyol nyelven évente kétszer-háromszor megjelenő ingyenes kiadvány. További információ a http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/natura2000n_en.htm internetes oldalon található.

© Európai Unió, 2010

A sokszorosítás a forrás megnevezésével engedélyezett.

Újrashasznosított papírra nyomtatva, amely elnyerte az EU grafikai célra szánt papírnak járó öko címkéjét (www.ecolabel.eu)

doi:10.2779/5717

ISBN 978-92-79-17025-6

9 789279 170256